

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้น บ่มต้องอาศัยสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจหรือเป็นหลักของจิตใจเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น และเป็นแนวทางในการตัดสินใจและกระทำสิ่งต่าง ๆ บางคนอาจพึ่งตนเองได้ในบางกรณี แต่ปัญหาบางประการก็ต้องยอมรับว่าไม่สามารถตัดสินใจในบางเรื่องด้วยตนเอง หรือเป็นที่พึ่งแก่ตนเองได้ ดังนั้นจึงบ่มต้องอาศัยสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นที่พักพิงหรือยึดมั่นเป็นหลักในยามที่เราสับสน และสิ่งหนึ่งที่มนุษย์ทั่วไปยอมรับนับถือเป็นที่พึ่งทางใจดังกล่าว นั่นคือ "ศาสนา"

คนไทยนับถือพุทธศาสนา ไม่ใช่เฉพาะในแง่ของศาสนาแต่เพียงเท่านั้น แต่ยังรับพุทธศาสนาในแง่ที่เป็นปรัชญา คือ นำมาเป็นโลกทรรศน์ เป็นเกณฑ์ตัดสินใจคุณค่า เป็นวิถีชีวิตที่อภัย

ในแง่ปรัชญา แม้จะมีผู้ศึกษาไว้มาก แต่ยังไม่ได้มีการพิจารณาในแง่ธรรมชาตินิยม การศึกษาพุทธปรัชญาเท่าที่ปรากฏจะเป็นการพิจารณาในเชิงวิเคราะห์ ในหลักธรรมที่สำคัญ ๆ ของพุทธปรัชญาเฉพาะเรื่อง เช่น เรื่องกรรม เรื่องปฏิจ-สัมปบาท เรื่องอริยสัจ 4 โดยเจาะลึกเฉพาะเรื่อง ซึ่งการศึกษาในแนวนี้ก็จะทำให้ผู้ศึกษาได้ประโยชน์ในแง่ที่เกิดความเข้าใจในหลักความคิดเรื่องนั้น ๆ อย่างละเอียดลึกซึ้ง เป็นการเข้าใจในศัพทมูลคำสอนแต่ละเรื่อง ขาดลักษณะของภาพรวม แต่การศึกษาในแง่ของธรรมชาตินิยมนั้น จะเป็นการมองภาพรวมโดยพิจารณาจากส่วนย่อย คือ เรื่องต่าง ๆ ในหลักพุทธปรัชญา ซึ่งจะทำให้เห็นลักษณะธรรมชาตินิยมนั้นเป็นลักษณะที่เด่นชัดลักษณะหนึ่งของคำสอนพุทธปรัชญา

ปัญหาต่อไปที่น่าจะค้นคว้าวิจัยให้กระจ่างก็คือ พุทธปรัชญามีความคิดเป็น
 ธรรมชาตินิยมอย่างไร แตกต่างกับธรรมชาตินิยมในปรัชญาตะวันตกบ้าง เป็นการ
 นำความคิดปรัชญาตะวันตกมาศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธปรัชญา นับได้ว่าเป็นการมอง
 พุทธปรัชญาในอีกมุมหนึ่งเพิ่มขึ้นจากที่ได้มีการศึกษาอยู่แต่เดิม

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

1. เพื่อแสดงให้เห็นว่า พุทธปรัชญามีลักษณะเป็นแบบ "ธรรมชาตินิยม"
 ใดลักษณะหนึ่งนอกเหนือจากลักษณะอื่น ๆ ที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว เช่น ปฏิบัตินิยม เป็นต้น
 โดยจะทำการศึกษาพิจารณาจากในพุทธปรัชญาเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อจะได้เห็นว่า พุทธ-
 ปรัชญานั้นแท้จริงก็คือความจริงต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติ ไม่ใช่เรื่องที่พระพุทธ-
 เจ้าตากแต่งประคิษฐ์คิดขึ้นใหม่แต่อย่างใด

2. เพื่อชี้ให้เห็นว่า พุทธปรัชญามีลักษณะที่ไม่ต้องอาศัยอ้างอิงสิ่ง
 เหนือธรรมชาติใด ๆ คำสอนใด ๆ ในพุทธปรัชญาเป็นสิ่งที่บุคคลสามารถทดสอบ
 ให้เห็นประจักษ์ว่าถูกต้องเป็นจริงดังที่กล่าวด้วยตนเอง ไม่ต้องอาศัยความเชื่อ
 หรือ สิ่งอื่นใดมากไปกว่าการไต่ปัญหาของตนทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอัน
 ถูกต้องได้

3. เพื่อให้มีความเข้าใจอันถูกต้องในลักษณะอันแท้จริงของพุทธปรัชญา
 ในแง่ของธรรมชาตินิยม เพื่อจะเป็นแนวทางให้บุคคลสามารถมองเห็นคุณค่าของพุทธ-
 ปรัชญาและเป็นที่ยอมรับกันได้

ขอบเขตของการวิจัยนั้น ในการวิจัยนี้จะได้นำแนวคิดของพุทธปรัชญาที่มี
 ลักษณะธรรมชาตินิยมมาพิจารณา โดยคัดเลือกแสดงให้เห็นว่า หลักพุทธปรัชญาที่
 สำคัญบางหลักที่จะชี้ให้เห็นว่า พุทธศาสนานั้น มีลักษณะที่เป็นธรรมชาตินิยมอย่างไร

วิธีการวิจัย

1. คนคว่ำและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่สำคัญเป็นอันดับแรก คือ พระไตรปิฎก และข้อเขียนที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับธรรมชาตินิยม
2. ส่วนข้อมูลที่สำคัญเป็นรองนั้น ได้คนคว่ำรวบรวมจากหนังสือเกี่ยวกับพุทธธรรม ซึ่งได้มีผู้ทำการวิเคราะห์แสดงความคิดเห็นที่น่าศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมของพุทธศาสนาซึ่งจะอธิบายได้ในแง่ของธรรมชาตินิยม เพื่อนำมาวิจัยตามหัวข้อเรื่องที่กำหนดไว้เพื่อศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจพุทธปรัชญาในแง่ที่แตกต่างจากที่ได้ศึกษากันมาแล้ว ซึ่งเป็นการศึกษาลักษณะโดยส่วนรวมเปรียบเทียบกับแนวความคิดทางปรัชญาตะวันตก ทำให้มองเห็นลักษณะของพุทธปรัชญาได้กว้างไกลขึ้น
2. จะทำให้เกิดความเข้าใจในความคิดแบบธรรมชาตินิยมตามแนวความคิดทางปรัชญาตะวันตกโดยทั่วไป และในแง่ที่เป็นศาสนา เมื่อนำความคิดดังกล่าวมาพิจารณากับพุทธปรัชญา ก็จะทำให้สามารถเกิดความรู้ ความเข้าใจพุทธปรัชญาในแง่ที่เป็นธรรมชาตินิยมได้ต่อไปด้วย
3. จะทำให้ทราบถึงความแตกต่างระหว่างธรรมชาตินิยมในแง่ของปรัชญาตะวันตกกับธรรมชาตินิยมในพุทธปรัชญาได้ดียิ่งขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย